

Çocuk Sağlığı İle İlgili Alanlarda Çalışmayan Hekim ve Hemşirelerin Anne Sütüne Yönelik Bilgi Durumları*

The Knowledge of Doctors and Nurses who are not Working in Clinics Related with Child Health on Breast Feeding

H. Demet GÖNENER**, Ayşe BALAT***, Neriman AYDIN****

İletişim / Correspondence: H. Demet GÖNENER Adres / Address: Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu SİNOP İş tel: 0368 2715588 Faks: 0368 2715248 E-mail: gonener@hotmail.com

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, çocukla ilgili alanlarda çalışmayan hekim ve hemşirelerin anne sütüne yönelik bilgi durumlarını belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma bir üniversite hastanesi ve devlet hastanesinde Nisan- Eylül 2006 tarihleri arasında yapılmış olup, örneklemini ise doğumhane, çocuk ve kadın-doğum servisleri dışında çalışan 200 hekim ve hemşire oluşturdu. Verilerin toplanmasında araştırmacıların geliştirdiği bilgi formu kullanıldı. Veriler SPSS for Windows 13.0 programında, Yüzdellik, Ki-kare, Fisher's Exact, Kolmogorov-Smirnov Z testleri kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Araştırma bulgularında; araştırmaya katılanların %76'sının hemşire, %24'nün hekim olduğu ve %67,5'nin daha önce koruyucu sağlık hizmetlerinde çalışmadığı belirlendi. Araştırma sonucunda; araştırmaya katılanların yarısından daha azının öğrenim sonrası bebek ve çocuklarla ilgili kurs/sempozyum/seminerlere katıldığı belirlendi. Lisans ve lisansüstü eğitimi alan hemşirelerin ise lise ve ön lisans eğitimi alanlara göre; taurinin anne sütünde büyümeyi destekleyen önemli bir madde olduğuna daha fazla inandığı belirlendi. Anne sütünde; proteinlerin, yağların, laktozun ve kolesterolün miktarları konusunda, mama içeriğinden üstünlüğü ve ek gıdaya başlama zamanı hakkındaki bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında, meslekler arasında anlamlı fark bulunmadı.

Sonuç: Bu sonuçlardan yola çıkarak; hekim ve hemşirelerin anne sütü ile ilgili kurs/sempozyum/seminerlere katılımı teşvik edilmesi ve Anne sütüyle ilgili değişen ve gelişen bilgilerden haberdar edilmesi, ayrıca hemşirelerin, teorik donanımlarını kolaylıkla ortaya koyabilecekleri uygulama alanlarının oluşturulması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, hekim, anne sütü, emzirme.

ABSTRACT

Aim: Regardless of their department they work, all doctors and nurses were consulted for their experiences about every point on health due to being an health professional.

Method: For this reason, this study is a descriptive study that aims to determine the knowledge of doctors and nurses who are not working in clinics related with child health on breast feeding. This study was performed in an university hospital and a national hospital between April 2006 and September 2006. The total of 200 samples were selected from doctors and nurses who were not study in delivery room, pediatric clinics or obstetric-gynecologist clinics. The datas were collected by a form that was developed by researchers. These datas were evaluated by percentage, chi-square, Fisher's exact, Kolmogorov-Smirnov Z tests in SPSS for Windows 13.0.

Results: In this study, it was determined that 76% of participants were nurse, 24% of participants were doctor and 67.5 % of participants hadn't worked in a preventive (primary) health services. It was determined that less than half of participants had attended to course/seminar/symposiums after their education. Therefore, it was also determined that the nurses who were undergraduate or master students believed that taurin; is an importat molecule present in breast milk; supports the growth of babies more commonly than the nurses who were high school graduated. There was no difference between the professions in comparisions of levels of knowledge about the amounts of protein,lipid, lactose and cholesterol in breast milk, the superiority of breast milk over formula and time of beginning of additional nutrition.

Conclusions: According to these findings, it can be suggested that doctors and nurses should be incited to participate in course/seminar/symposiums about breast feeding, they should be informed for new informations about breast feeding and it should be created practice areas where nurses can easily perform their theoretical knowledges.

Key Words: Doctor, Nurse, Breast milk, Breast feeding

*50. Milli Pediatri Kongresi, 6. Milli Çocuk Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur (Antalya, 8-12 Kasım 2006),**Yrd.Doç.Dr. Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, ***Prof.Dr. Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, ****Yrd.Doç.Dr. Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi

Yazının gönderilme tarihi: 07.06.2009

Yazının basım için kabul tarihi: 13.09.2010

GİRİŞ

Anne sütünün bebek için en ideal besin olduğu uzun zamandır bilinmektedir. Son 30 yıl içinde yapılmış olan tüm çalışmalar, bu gerçeği bir kez daha kanıtlamıştır (Gökçay ve Garipoğlu 2002). Anne sütü; yenidoğanda optimum büyüme ve gelişme için gerekli olan tüm sıvı, enerji ve besin öğelerini içeren, biyoyararlılığı yüksek, sindirimi kolay doğal bir besindir. Anne sütü ve emzirmenin hem bebek, hem de anne için, başta beslenme olmak üzere, sağlık, bağışıklık, gelişimsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden çok sayıda yararları vardır. Anne sütü ve emzirme sağlığın korunması ve geliştirilmesi, yeterli ve dengeli beslenmesinin sağlanması, sağlıklı büyüme ve gelişmenin sağlanması, bağışıklık sisteminin korunması ve geliştirilmesi, sosyal-psikolojik gelişim ve ekonomik boyut yönünden önemlidir (Samur 2008).

Sağlıklı anne sütü, miadında doğan her yenidoğan bebeğin, çoğu prematüre bebeklerin de normal gelişmesine yetecek besin öğelerinin tümünü karşılar. Anne sütü D ve K vitaminleri dışında ilk altı ayda, sağlıklı miadında doğan tüm yenidoğanların ve çoğu zaman prematüre bebeklerinde tüm gereksinimlerini karşılayacak düzeydedir. (Köksal ve Gökmen 2000). Anne sütünün bileşimi laktasyon dönemine, emzirmenin başında ya da sonunda, gün içerisinde salgılandığı saate, bebeğin doğduğu gebelik haftasına ve yaşına göre değişiklikler gösterir (Rubino, Capano, Curis, Guarino ve Pisocane 1996).

Anne sütü bebeğin hem fiziksel hem de zihinsel büyüme ve gelişmesini sağlayacak besin öğelerini almasını sağlamanın yanı sıra, bağışıklık için önemli maddeleri de almasını sağlayarak, enfeksiyonlara karşı korur. (Arslan 2004). Ayrıca anne sütü ile beslenenlerde ileri yaşlarda alerji, kanser, multiple skleroz gibi hastalıklar ve alkolizm gibi sorunlar da daha az görülür.

DSÖ ve UNICEF, anne sütü ile beslenmenin doğumdan hemen sonra başlanmasını, ilk altı ayda sadece anne sütü verilmesini ve emzirmenin altı aydan sonra uygun besin takviyeleriyle iki yaş ve üzerine kadar devam etmesini önermektedir. Böylece yılda 1,3 mil-

yon bebeğin ölümü önlenmektedir (Gökçay ve Garipoğlu 2002). Sıcak ülkelerde bile, anne sütü alan bebeklere ilk altı ay da su dahil hiçbir ek besine gereksinimlerinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca; DSÖ ve UNICEF verilerine göre de emziren kadınlarda meme kanseri, over kanseri, anemi, osteoporoz daha az görülmektedir. Ayrıca emziren annelerde, ovulasyon engellenerek yeni bir gebelik olasılığı azalır ve doğum sonrası uterus involüsyonu da hızlanır (Gökçay ve Garipoğlu 2002).

Anne sütünün sindirimi, inek sütü ya da hazır mamalardan çok daha kolaydır. Beyin ve sinir dokusu gelişimi için çok gerekli olan esansiyel yağ asitleri anne sütünde inek sütünden sekiz kat fazladır. Yenidoğanın subkutan yağ dokusunda çok az esansiyel yağ asidi vardır. Erişkin organizması linoleik asitten dokosaheksanoik asit (DHA) sentezleyebilir. Yaşamın ilk dört ayında bu sentez yapılamaz ve esansiyel yağ asitleri, taurin, kolesterol ve DHA bebeğe anne sütü ile sağlanır. Anne sütünde başta sindirim sistemi, merkezi sinir sistemi, solunum sistemi olmak üzere pek çok sistemin gelişimini sağlayan büyüme faktörleri vardır. Epidermal büyüme faktörü, transforming büyüme faktörleri, sinir büyüme faktörü, insüline benzer büyüme faktörü, meme kaynaklı büyüme faktörü, eritropoetin, taurin, etanolamin, fosfoetanolamin, interferon başlıcalarıdır. Ayrıca birçok enzim ve hormon içermektedir (Gür 2007; Rider, Samuels, Wilson ve Homer 1996). Anne sütündeki nükleotidler protein kullanımını artırır. Bebeklerin hızlı büyümeleri nedeniyle birçok yeni hücre oluşturdıkları için nükleotidlere daha çok gereksinim duyarlar (Carver 1996; Slusser ve Powers 1997). Bebeğin anne sütüyle beslenmesi aynı zamanda, bebeğin rahat uyumasını ve uyumlu olmasını da sağlar (Yelteskin 2005).

Anne sütünün bebeğe verilmesinin en iyi yolu emzirmedir. Emzirme ile anne bebek arasındaki iletişimle güçlenir. Bu nedenle; sağlık kuruluşlarına başvurma nedenleri ne olursa olsun, bebeği olan annelere bebeğin beslenme durumu mutlaka sorulmalı, emziren annelere emzirme danışmanlığı yapılmalıdır. Anne bebeğini emzirdiği için övülmelidir. Bu; emzirmenin sürdürülmesi

için unutulmaması gereken önemli bir husustur. Yapay besinlere başlamadan önce sağlık kuruluşuna başvurma özendirilmeli, annenin çalışmaya başlaması, yolculuk gibi zor durumlarda emzirmenin sürdürülmesine yardımcı olunmalıdır. İnsan sağlığı üzerine böylesine etkili olan anne sütünü her bebeğe ulaştırmak ve emziren her anneye destek olmak sağlık profesyonellerinin başta gelen görevlerindedir (Gür 2007). Hem bebek hem de anne sağlığı için çok önemli olan emzirme her ortamda sağlık çalışanları tarafından desteklenmelidir (Aydın ve Olgun 2000). Böylece koruyucu sağlık uygulamaları adına önemli bir girişim yerine getirilmiş olur (Yeltekin 2005). Aynı amaç doğrultusunda ülkemizde de, yenidoğanların sadece anne sütü almasını sağlamak amacıyla “bebek dostu hastaneleri” bile kurulmuştur. Sağlık profesyonelleri için de mezuniyet sonrası, konuya yönelik çeşitli seminerler ve sempozyumlar düzenlenmektedir.

Bu araştırma, Hekim ve hemşirelerin çalıştıkları alan dikkate alınmaksızın; birer sağlık profesyoneli olmaları sebebiyle toplumda sağlıkla ilgili her konuda bilgilerine başvurulmaktadır. Sağlık profesyonellerin bireylerle birlikte olduğu her ortam sağlık eğitimi ve danışmanlığı için bir fırsat olduğu için, Anne sütüyle beslenmenin önemiyle ilgili de danışmanlık yapmaları gerekebilmektedir. Çocukla ilgili alanlarda çalışmayan hekim ve hemşirelerin anne sütüne yönelik bilgi durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle de çocukla ilgili alanlarda çalışmayan hekim ve hemşirelerin anne sütü ile ilgili bilgi durumları önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı türde olup, Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Uygulama ve Araştırma Hastanesi ve 25 Aralık Devlet Hastanesi'nde, gerekli izinler alındıktan sonra Nisan- Eylül 2006 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmanın evrenini, hastanede çalışan 419 hemşire, 390 hekim oluşturdu. Araştırmanın örneklemini, bu hastanelerin çocuk ve kadın-doğum servisleri ile doğumhaneleri dışında çalışan hekim ve hemşirelerden çalışmaya katılmayı kabul eden, 100'ü üniversite hastanesinden, 100'ü devlet hastanesinden olmak üzere toplam 200 hekim ve hemşire oluşturdu. Veriler, ara-

tırmacılar tarafından geliştirilen bilgi formu ile toplandı. Bilgi formu; katılımcıların çalışma yaşamıyla ilgili genel özelliklerini ve anne sütüne yönelik bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik toplam 22 sorudan oluştu. Bilgi formları, hemşire anketörler tarafından uygulandı. Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS for Windows 13,0 programı içinde, Yüzdelik Ki-kare, Fisher's Exact test, Kolmogorov-Smirnov Z testleri kullanıldı. Sonuçlar, %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Bulgular, araştırma kapsamına alınan katılımcıların, çalışma yaşamına yönelik genel özellikleri ve anne sütüne yönelik bilgi düzeyleri olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Katılımcıların, çalışma yaşamına yönelik özellikleri değerlendirildiğinde, %24'ünün hekim, %76'sının hemşire olduğu ve uzmanlık alanı olarak %47,5'inin dahili bilimler alanında olduğu saptandı. Eğitim durumları incelendiğinde, %55'in lise ve önlisans, %27,5'in lisans ve yüksek lisans, %17,5'in de doktora mezunu olduğu belirlendi.

Çalışma süreleri incelendiğinde, %9'unun 1 yıldan az, %27,5'inin 1-3 yıl arası, %21,5'inin ise 10 yıl ve üzerinden beri çalıştığı ve %32,5'inin daha önce koruyucu (birinci basamak) sağlık hizmetlerinde de çalıştığı belirlendi.

Öğrenim sonrası bebek ve çocukla ilgili kurs/sempozyum/seminere katılma durumları incelendiğinde, %56'sının katılmadığı tespit edildi. Araştırma kapsamına alınan katılımcıların, anne sütüne yönelik bilgi durumları ile ilgili bulgular Tablo 2 ve 3'de belirtilmiştir.

Mesleklerin, anne sütüne yönelik bilgileri karşılaştırıldığında; istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptandı. Taurinin anne sütünde büyümeyi destekleyen önemli bir faktör olduğu, anne sütünün IgA içermesi ve bifidus faktörünün barsakları koruması konusunda hekimlerin hemşirelerden daha çok doğru bilgiye sahip olduğu bulundu. D ve K vitaminlerinin anne sütündeki yeterliliği konusunda hekimlerin %12,5'inin, hemşirelerin %34,9'unun doğru bilgiye sahip olduğu belirlendi.

Anne sütünün oda sıcaklığında 6 saat, derin dondurucuda 3 aya kadar tazeliğini koruması konusunda hemşireler hekimlerden daha fazla oranda doğru bilgiye sahipti. Anne sütünde; proteinlerin, yağların, laktozun ve kolesterolün miktarları konusunda, mama içeriğinden üstünlüğü ve ek gıdaya başlama zamanı hakkındaki bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında, meslekler arasında anlamlı fark bulunmadı. Ancak lisans ve lisansüstü eğitimi olan hemşirelerin, lise ve ön lisans mezunu hemşirelere göre taurinin anne sütünde büyümeyi destekleyen bir madde olduğuna daha çok inandığı ve daha önce koruyucu sağlık hizmetlerinde çalışmayanların anne sütünün derin dondurucuda 3 aya kadar tazeliğini koruyacağına daha fazla inandığı belirlendi.

Araştırmaya katılanların, öğrenim sonrası bebek ve çocukların beslenmesi ile ilgili kurs/seminer/sempozuma katılma durumu ile anne sütüne yaklaşımları incelendiğinde;

- Anne sütünün buzdolabında 24 saate kadar tazeliğini koruduğunu düşünenlerin oranı; daha önce kursa gidenler %88,6 (n=78), gitmeyenler için ise %69,6 (n=78) idi.
- Anne sütünün derin dondurucuda 3 aya kadar tazeliğini koruyabileceğini düşünenlerin oranı; daha önce kursa gidenler için, %71,6 (n=63), kursa gitmeyenler için, %48,2 (n=54) idi. Sonuçlar karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,005$).

Tablo 1. Çalışmaya Yönelik Genel Özellikler (N=200)

ÖZELLİK		n	%
Meslek	Hekim	48	24
	Hemşire	152	76
Uzmanlık Alanı	Dahili bilimler	95	47,5
	Cerrahi bilimler	77	38,5
	Temel bilimler	28	14
Eğitim Düzeyi	Lise	52	26
	Önlisans	58	29
	Lisans	41	20,5
	Yüksek lisans	14	7
	Doktora	35	17,5
Çalışma süresi	1 yıldan az	18	9
	1-3 yıl	55	27,5
	4-6 yıl	51	25,5
	7-9 yıl	33	16,5
	10 yıl ve üzeri	43	21,5
Daha önce koruyucu sağlık hizmetleri kurumunda çalışma durumu	Evet	65	32,5
	Hayır	135	67,5
Öğrenim sonrası bebek ve çocuklarla ilgili kurs/seminer/sempozuma katılma durumu	Katılanlar	88	44
	Katılmayanlar	112	56

TARTIŞMA

Sağlık ekibi içinde, ebeveynlere süt eğitimi veren kişiler olarak hemşireler arasında lisansüstü eğitim yapanların bulunması, hemşirelerin çağdaş rolleri arasında yer alan “eğitici rolü” nü yerine getirmesi bakımından sevindiricidir (Biol 2007; Çavuşoğlu 1995).

Araştırmaya katılan sağlık ekibinin %32.5’inin daha önce koruyucu sağlık hizmetlerinde çalışması; deneyimli / uzman sağlık çalışanlarının, anne sütü ile ilgili yaklaşımlarında daha verimli olacaklarına işaret etmektedir.

Anne sütü ile beslenmenin ekonomik, kolay ulaşılabilir olduğu ve bebeğin bağışıklık sistemini güçlendirerek, başta enfeksiyon hastalıkları olmak üzere bir çok hastalığın görülme sıklığını azalttığı ve beynin gelişimine olumlu katkıda bulunacağı dikkate alındığında, araştırmaya katılan sağlık personelinin, sadece %56’sının öğrenim sonrası bebek ve çocuklarla ilgili kurs / sempozyum / seminere katılmaması düşündürücüdür. Çünkü toplumda alanları ne olursa olsun hemşireler ve hekimler bireylerin anne sütüyle ilgili sorularıyla karşılaşabilmektedir. (Arslan 2004; Gökçay ve Garipoğlu 2002; Köksal ve Gökmen 2000).

Tablo 2. Mesleklerin Anne Sütüne Yönelik Bilgi Durumlarının Karşılaştırılması (N=200)

Anne Sütüne Yönelik Bilgiler	Sağlık Ekibi	Evet		Hayır		Bilmiyorum		Test
		n	%	n	%	n	%	
Taurin anne sütünde büyümeyi destekleyen önemli bir madde mi?	Hekim	40	83,3	0	0	8	16,7	Z: 1,854 p: 0,002
	Hemşire	80	52,6	2	1,3	70	46,1	
D ve K vitaminleri yeterli miktarda var mı?	Hekim	40	83,3	6	12,5	2	4,2	Z: 1,576 p: 0,014
	Hemşire	87	57,2	53	34,9	12	7,9	
IgA var mı?	Hekim	43	89,6	1	2,1	4	8,3	Z: 2,907 p: 0,000
	Hemşire	63	41,4	4	2,6	85	55,9	
Bifidus faktörü bağırsakları koruyor mu?	Hekim	46	95,8	1	2,1	1	2,1	Z: 1,656 p: 0,008
	Hemşire	104	68,4	5	3,3	43	28,3	
Oda ısısında 6 sa. kadar tazeliğini korur mu?	Hekim	33	68,8	3	6,3	12	25	χ^2 :13,88 p: 0,001
	Hemşire	112	73,7	29	19,1	11	7,2	
Derin dondurucuda 3 ay kadar tazeliğini korur mu?	Hekim	20	41,7	11	22,9	17	35,4	χ^2 :11,29 p: 0,004
	Hemşire	97	63,8	33	21,7	22	14,5	

Tablo 3. Öğrenim Sonrası Bebek ve Çocukların Beslenmesi ile İlgili Kurs/Seminer/Sempozyuma Katılma Durumu ile Anne Sütüne Yönelik Bilgi Durumlarının Karşılaştırılması (N=200)

Anne Sütüne Yönelik Bilgiler	Kurs/sempozyum/seminere katılma durumu	Evet		Hayır		Bilmiyorum		Test
		n	%	n	%	n	%	
Anne sütü buzdolabında 24 sa. kadar tazeliğini korur mu?	Katılanlar	78	88,6	8	9,1	2	2,3	χ^2 : 11,43 P: 0,003
	Katılmayanlar	78	69,6	20	17,9	14	12,5	
Anne sütü derin dondurucuda 3 ay kadar tazeliğini korur mu?	Katılanlar	63	71,6	14	15,9	11	12,5	χ^2 : 11,20 P: 0,004
	Katılmayanlar	54	48,2	30	26,8	28	25	

Dokuz Eylül Üniversitesi'nde hastanede çalışan hemşirelerin, anne sütü hakkındaki bilgi düzeylerini inceleyen araştırmada hemşirelerin sadece %16,9'unun bu konuda hizmet içi eğitim aldığı belirlenmiş olması araştırma sonucunu desteklemektedir (Tablo 1) (Demircan ve ark. 2003).

Anne sütünün oda ısısında 6 saate kadar, derin dondurucuda 3 aya kadar tazeliğini koruması, D ve K vitaminlerinin anne sütündeki miktarının yeterliliği hakkında hemşirelerin hekimlerden daha fazla oranda doğru bilgiye sahip olması, hemşirelerin emzirmeyi ve anne sütü ile beslemeyi başlatmada ve sürdürmede önemli rol oynadığı için bakım kalitesi açısından istenilen bir durumdur.

Dokuz Eylül Üniversitesi uygulama ve araştırma hastanesinde çalışan hemşirelere yapılan araştırmada da hemşirelerin, %96,2'sinin sağlanmış anne sütünün bebeğe verilebileceğini ifade etmesi araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir (Demircan ve ark. 2003).

Ancak; Taurinin anne sütünde büyümeyi destekleyen önemli bir faktör olduğu, anne sütünün IgA içermesi ve bifidus faktörünün barsakları koruması konusunda

hekimlerin hemşirelerden daha doğru bilgiye sahip olması, hemşirelerin teorik donanımlarını daha sıklıkla kullanabilecekleri ortamların oluşturulması gerektiğini düşündürmektedir (Tablo2).

1992 yılında gerçekleştirilen Uluslararası Beslenme Konferansı ve 1996 yılında toplanan Dünya Besin Zirvesi'nde; güvenli ve sağlıklı besine kolaylıkla ulaşabilmenin temel bir insan hakkı olduğunun vurgulanması ve tüm ülkelerin, uluslararası yasalara, bilimsel bilgilere, pratik deneyimlere ve ahlaki ilkelere dayanarak özellikle çocuklarda iyi beslenme hakkının sağlanması ve beslenme yetersizliklerinin çözülmesi için çaba harcaması dikkate alındığında; bebeğin anne sütü ile beslenmesinin bir insan hakkı olduğu ve bu hakkın korunmasında da sağlık personelinin önemli yeri olduğu göz ardı edilmemelidir (UNICEF 2001).

Hemşirelerin, annelere doğum sonrası danışmanlık, emzirme fizyolojisi, sık karşılaşılan problemler hakkında öngörülü rehberlik ve doğru emzirme tekniği eğitimini vermesi, yenidoğanın anne sütü alımını kolaylaştırmakta ve hastanelerde emzirme programlarının düzenlenmesi, hastaneden topluma kadar uzanan destekleyici hizmetlerin oluşturulmasında önemli yeri var-

dır. (Abraham, Rdolph, Robert, Kamei ve Kim 2003; Çavuşoğlu 1996; Gökçay ve Garipoğlu 2002). Kaya ve Pirinççi (2009)'nin çalışmasında da annelerin doğum öncesi dönemde anne sütü konusunda bilgi alma oranının %56,5, postpartum dönemde %64,0 ise olduğunu belirtmesi, bir diğer çalışmada ise annelerin 91'inin (%37.6) son gebeliği sırasında ve doğum sonrası dönemde emzirme ile ilgili bilgi almadığını; bilgi alan annelerin ise bilgi kaynaklarının sırası ile, ebe-hemşire (%56.3), yazılı görsel, basın (%27.8), hekim (%10.6) olduğunu tespit etmesi hemşirelerin öncelikli bilgi kaynağı olarak önemli bir yere sahip olduğunu düşündürmekte ve araştırma sonucunu desteklemektedir (Tunçel, Dündar, Canbaz ve Pekşen 2006).

Hamile kadınlar gebelik süresince emzirmenin yararları, emzirme yöntemleri ve meme bakımı konusunda bilgilendirilmeli ve desteklenmelidir. Bu uygulamalarda başarı elde edilebilmesi için önce sağlık çalışanları anne sütü ile beslemenin önemini özümsemelidir. Eskiocak ve ark. (2002)'nin çalışmasında hemşire ve ebelerin %80,4'ü bebeklerin ilk 4-6 ay yalnızca anne sütü ile beslenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle gelişmiş ülkelerde annelerin laktasyona ilişkin problemler ve emzirmenin yararları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları için emzirmeyi erken sonlandırdıklarını göstermektedir (Tengir ve Çetıkaya 2008)

Öğrenim sonrası bebek ve çocukların beslenmesi ile ilgili kurs/seminer/sempozyuma katılan sağlık profesyonellerinin bir kısmının, anne sütünü saklama koşullarını bilmediklerini ifade etmeleri düşündürücüdür (Tablo 3). Bu sonuç; konuyla ilgili hizmet içi eğitimlerin tekrar edilmesi gerekliliğini düşündürülebilir.

Bu araştırmanın sınırlılığı örneklem seçiminde olasılıklı örnekleme yöntemlerinden birinin kullanılmamış olmasıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda; araştırmaya katılanların yarısından azının öğrenim sonrası bebek ve çocuklarla ilgili kurs/sempozyum/seminerlere katıldığı belirlendi. Lisans ve lisansüstü eğitimi alan hemşirelerin ise lise ve

ön lisans eğitimi alanlara göre; taurinin anne sütünde büyümeyi destekleyen önemli bir madde olduğuna daha fazla inandığı belirlendi. Anne sütünde; proteinlerin, yağların, laktozun ve kolesterolün miktarları konusunda, mama içeriğinden üstünlüğü ve ek gıdaya başlama zamanı hakkındaki bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında, meslekler arasında anlamlı fark bulunmadı.

Bu sonuçlardan yola çıkarak; hekim ve hemşirelerin anne sütü ile ilgili kurs/sempozyum/seminerlere katılımı teşvik edilmesi ve anne sütüyle ilgili değişen ve gelişen bilgilerden haberdar edilmesi, ayrıca hemşirelerin, teorik donanımlarını kolaylıkla ortaya koyabilecekleri uygulama alanlarının oluşturulması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Abraham, M. Rdolph, R., Kamei, K., Kim, J. (2003). Overby Rudolph's Fundamentals of Pediatrics; 29-34.
- Arslan, P. (2004). Süt çocuğunun beslenme özellikleri. Klinik Çocuk Forumu Dergisi, 4(1): 1-8.
- Aydın S. D., Olgun G. (2000). Anne sütü verme eğiliminin yaş, eğitim durumu ve sosyo- ekonomik düzeye göre dağılımı. SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 7(3): 30-32.
- Biol, L. (2007). Hemşirelik Süreci, Birlik Ofset, Ankara, 8-38.
- Carver, J. D. (1996). Nucleotides in milk. Ann Nestle,54: 88.
- Çavuşoğlu, H. (1995). Çocuk Sağlığı Hemşireliği I, Ankara, 17-21.
- Çavuşoğlu, H. (1996). Çocuk Sağlığı Hemşireliği II, Ankara, 43-53.
- Demircan, G ve ark. (2003). Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin anne sütü ve emzirme konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi. II. Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi Kitabı, İstanbul, 148.
- Gökçay, G., Garipoğlu, M. (2002). İlk Altı Ayda Beslenme, İstanbul, 23-61.
- Gür, E. (2007). Anne sütü. Türk Pediatri Arşivi, 42: 11-15.
- Köksal, G., Gökmen, H. (2000). Çocuk Hastalıklarında Beslenme Tedavisi, Hatipoğlu Yayınları, Ankara.
- Rider, E., Samuels, R., Wilson, K., Homer, C. (1996). Physical growth, infant nutrition, breastfeeding and general nutrition. Curr Opin Nutr, 8: 293.
- Rubino, A., Capano, G., Curis, M., Guarino, A., Pisocane, A. (1996). Advances in infant nutrition. Ann Ist Super Sanito, 31: 403.
- Samur, G. (2008). Anne Sütü, T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Beslenme ve Fiziksel Aktiviteler Daire Başkanlığı Yay.,Klasmat Mat., Ankara.
- Slusser, W., Powers, N. G. (1997). Breastfeeding update 1: Immunology, nutrition and advocacy. Pediatr Rev., 18:111.

Tengir, T., Çetikaya, Ş. (2008). Yenidoğan beslenmesinde kullanılan yöntemler ve hemşirelik bakımı. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 3(9): 119-140.

Tunçel E. K., Dündar, C., Canbaz, S., Pekşen, Y. (2006). Bir üniversite hastanesine başvuran 0-24 aylık çocukların anne sütü ile beslenme durumlarının saptanması. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10(1): 1-6.

UNICEF. (2001) Dünya Çocuklarının Durumu, Ankara

WHO/ UNICEF. (1990) 1990'lı Yıllarda Bebeklerin Anne Sütü İle Beslenmesi, Ankara, 7-29.

Yeltekin, Y. S. (2005) Anne Sütü, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi (STED), 14; 12, 8-9

http://www.cdc.gov/breastfeeding/.../handling_breastmilk.htm (10.04.2010).

http://www.unicef.org/turkey/pr/_mc9.html (03.04.2010).